

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Vår saksbehandler
Henrik Dahle

Kopi til

Vår dato
05.12.2025

Vår referanse

Deres referanse

Høring om endringer i arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven

Det vises til høring fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet datert 5. september 2025. Bakgrunnen for høringen er departementets ønske om å modernisere og tydeliggjøre regelverket for yrkesskadedekning, med sikte på å sikre likebehandling og rettferdighet for alle arbeidstakere, uavhengig av yrke og sektor. Unio er Norges største hovedorganisasjon for arbeidstakere med høyere utdanning. Vi har over 400 000 medlemmer fordelt på 14 medlemsforbund i offentlig og privat sektor. Unio takker for muligheten til å få komme med innspill.

Innledning

Våre medlemsgrupper innen helse, omsorg, utdanning og rehabilitering – som sykepleiere, lærere, fysioterapeuter og ergoterapeuter – har bred erfaring med de faktiske og rettslige konsekvensene av dagens regelverk. Mange av våre medlemmer i Unio opplever i dag at skader som klart skyldes arbeidssituasjonen, ikke godkjennes som yrkesskade. Det svekker tilliten til systemet og undergraver formålet med yrkesskadeordningen. Tall fra NAV viser at 7 av 10 som får godkjent en yrkesskade er menn. Ved yrkessykdommer er 9 av 10 som får godkjent sykdommen menn. Unio har sammen med våre forbund i en årrekke pekt på at dagens regelverk for yrkesskadegodkjenning er utilstrekkelig og bidrar til systematiske forskjeller mellom ulike yrkesgrupper og kjønn. Dette er godt underbygget gjennom forskning. Helse- og omsorgsektoren er det området hvor det er lavest sannsynlighet for å få godkjent yrkesskader.

Derfor er det nå bra at regjeringen ønsker et mer rettferdig regelverk. Unio støtter intensjonen bak forslaget om å endre arbeidsulykkesbegrepet, og mener det er et viktig skritt mot et mer rettferdig og formålstjenlig yrkesskaderegelverk. Samtidig mener vi at det er flere svakheter i forslaget.

Behov for helhetlig og reell endring

Stortingets anmodningsvedtak gjelder ikke bare folketrygdloven, selv om høringsnotatet kun foreslår endringer i arbeidsulykkebegrepet i denne loven. Dette er en betydelig svakhet ved forslaget, ettersom det ikke legges frem tilsvarende endringer i yrkesskadeforsikringsloven. Erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven har langt større betydning for de som rammes enn særordningene i folketrygdloven.

Det er derfor helt nødvendig at endringer i hvordan arbeidsulykker defineres også innføres i yrkesskadeforsikringsloven, ikke bare i folketrygdloven. Hvis endringene kun gjøres i folketrygdloven, vil de i praksis ikke gi arbeidstakerne noen vesentlig bedre rettigheter. For å sikre reell effekt, må begge lovverk endres samtidig. Begrepsbruken må være lik i begge regelverk, og praksis fra trygdemyndighetene bør også gjelde ved tolkning av arbeidsulykkebegrepet i yrkesskadeforsikringsloven. Dette er avgjørende for at skadelidte faktisk får rett til yrkesskadeerstatning, slik Stortinget har bedt om. Samordning av regelverkene vil dessuten føre til færre konflikter mellom skadelidte og forsikringsselskapene.

Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Det er av vesentlig betydning for rettsanvendelsen at formuleringen i § 13-3 første ledd endres, slik at kravet om «uventet» hendelse fjernes fra bestemmelsen. Etter forslaget vil det være tilstrekkelig at hendelsen er «plutselig», altså at den oppstår raskt og uten forvarsel, uavhengig av om den er forventet eller ikke. Unio gir sin tilslutning til denne endringen, da den bidrar til større klarhet og forutsigbarhet i vurderingen av hva som skal anses som en arbeidsulykke etter loven. Det styrker rettssikkerheten for arbeidstakere ved å utvide de situasjoner som kan omfattes av yrkesskadeordningen.

Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Det er viktig at kravet om «ytre» hendelse foreslås fjernet fra ordlyden i § 13-3 første ledd, andre setning. Dette støtter vi.

Videre er Unio enig i at relativiseringen, som har vært gjeldende i det avdempede arbeidsulykkesbegrepet, bør fjernes. Etter dagens ordlyd må påkjenningen eller belastningen være «usedvanlig» sammenlignet med det som normalt forekommer i det aktuelle arbeidet. Dette har medført at vanlige utfordringer i arbeidslivet, slik som underbemanning, tidspress og gjentatte tunge løft, ikke har gitt rett til yrkesskadegodkjenning. Ved å fjerne dette, vil arbeidsgiver bli ansvarlig for skader som oppstår i arbeidssituasjoner som tidligere har vært arbeidstakers ansvar alene. Forslaget representerer derfor en tydelig styrking av arbeidstakers rettigheter, samtidig som arbeidsgiver får et klarere insentiv til å arbeide systematisk med forebygging av skader og ulykker på arbeidsplassen.

Unio stiller seg kritisk til departementets forslag om å innføre nye vilkår knyttet til det avdempede arbeidsulykkesbegrepet. Etter departementets forslag må hendelsen være «utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko». Dette vilkåret innebærer at det må påvises at skaden har oppstått som følge av en særskilt arbeidsrelatert risiko, og ikke kun som følge av hendelser som kan oppstå i dagliglivet generelt. Slike oppgaver kan tilsynelatende ligne vanlige gjøremål i hjemmet, som å hjelpe noen med forflytning, løft, personlig stell eller påkledning. Ofte tenker vi ikke på disse handlingene som spesielt risikofylte når de utføres sporadisk i privat sammenheng. Imidlertid blir situasjonen en annen når slike oppgaver gjentas daglig, svært mange ganger i løpet av arbeidsdagen og gjennom flere år, slik det er vanlig blant arbeidstakere som jobber med barn og pasienter. Selv om hver enkelt handling isolert sett kanskje ikke virker farlig, øker den totale risikoen betydelig når belastningen akkumuleres over tid. Dette skyldes både den samlede fysiske og psykososiale belastningen, som kan føre til belastningsskader, og den økte sannsynligheten for akutte skader når oppgavene utføres langt oftere enn i privatlivet. Dersom det nye vilkåret innføres, vil slike skader kunne bli avvist, og det vil medføre at viktige yrkesgrupper ikke får den beskyttelsen de har krav på etter loven.

Unio vil peke på at innføringen av slike vilkår vil videreføre eksisterende likestillingsutfordringer i regelverket, og det vil opprettholde den kjønnskjevheten som særlig gjør seg gjeldende i kvinne dominert sektor. Eksempelvis vil skader som oppstår i omsorgsykker, der arbeidsbelastning og

ergonomiske utfordringer er en del av arbeidets karakter, kunne falle utenfor godkjenningsordningen dersom ikke risikoen anses å overstige livets alminnelige risiko. Dette rammer særlig yrkesgrupper som sykepleiere og barnehageansatte, hvor typiske yrkesskader som belastningslidelser og psykososiale påkjenninger ofte ikke blir anerkjent.

Videre mener Unio at innføringen av et nytt krav for godkjenning av yrkesskade er i strid med Stortingets anmodningsvedtak nr. 812. Stortinget har tydelig anmodet regjeringen om å fremme forslag som sikrer at skader forårsaket av egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet også skal fanges opp. Det foreslåtte vilkåret om risiko ved arbeidet som overstiger «livets alminnelige risiko» er ikke en del av Stortingets anmodningsvedtak, og det er viktig å understreke at en egenskap ved arbeidet eller arbeidsstedet ikke nødvendigvis er det samme som en risiko ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Unio anbefaler derfor at departementet revurderer det foreslåtte vilkåret, og sikrer at regelverket reflekterer Stortingets intensjon om å fange opp alle skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, uavhengig av om risikoen overstiger livets alminnelige risiko. Dette er avgjørende for å sikre et rettferdig og likestilt yrkesskadevern på tvers av alle sektorer.

Trening og øvelser

Forslaget innebærer at enhver arbeidstaker som pådrar seg skade under trening eller øvelser som er integrert i arbeidsforholdet, gis rett til yrkesskadegodkjenning. Unio vurderer det som en positiv utvikling at det foreslås å utvikle særskilte lovbestemmelser for utvalgte yrkesgrupper, og at det i stedet innføres en generell regelverkstilnærming.

Det er imidlertid avgjørende at også trening som har til hensikt å opprettholde eller forbedre fysisk kapasitet, eksempelvis styrketrening, omfattes av retten til yrkesskadeerstatning. Dette bør ikke begrenses til trening direkte relatert til spesifikke arbeidssituasjoner. Innenfor helse- og utdanningssektoren kan dette illustreres ved sykepleiere som utfører styrketrening for å kunne håndtere tunge løft eller utagerende pasienter i psykiatrien, samt lærere som deltar i fysisk aktivitet for å forebygge belastningsskader i en hektisk skolehverdag. Dersom en arbeidstaker skader seg under slik trening, bør vedkommende ha samme rett til yrkesskadeerstatning som om skaden hadde skjedd under en konkret arbeidsøvelse.

Å gjøre et skille mellom ulike former for jobbrelatert trening fremstår som usaklig og urimelig, da formålet uansett er å sikre arbeidstakerens helse og forebygge skader i tjenesten. Dette prinsippet bør derfor gjelde på tvers av sektorer, herunder både helsesektoren og utdanningssektoren.

Belastningslidelser

Det foreligger en vesentlig mangel ved dette forslaget, ettersom Stortingets anmodningsvedtak om godkjenning av både fysiske og psykiske belastningslidelser ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Det følger av Stortingets vedtak at arbeidsulykkesbegrepet skal omfatte belastningslidelser. Videre er det en glidende overgang mellom det avdempede arbeidsulykkesbegrepet og begrepet belastningslidelser, hvilket tilsier at disse forholdene bør behandles samlet for å sikre en helhetlig og konsekvent rettsanvendelse.

Sikkerhetsventilen

Unio er kritisk til at den foreslåtte sikkerhetsventilen i folketrygdloven gis identisk ordlyd og innhold som sikkerhetsventilen i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Etter vår vurdering er sikkerhetsventilen i § 11 første ledd bokstav c så restriktiv at den i realiteten ikke er anvendelig i de tilfeller som faller utenfor forslaget til nytt arbeidsulykkesbegrep. Dette kan medføre at personer som

rammes av belastningslidelser eller andre grenseytelser risikerer å falle utenfor det vernet loven er ment å gi. Det er en bedre og mer rettferdig løsning å gi rett til yrkesskade godkjenning ved enhver skade etter påkjenning eller belastning som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvensene av det foreslåtte arbeidsulykkebegrepet innebærer at kvinneorienterte sektorer fortsatt ikke vil ha en reell rett til yrkesskadeerstatning. Vår erfaring tilsier at departementets vurdering av skadeomfanget, hvor det antas at skader som omfattes av det avdempede arbeidsulykkebegrepet generelt medfører mindre alvorlige skadefølger, ikke stemmer med den faktiske situasjonen. Brå og usedvanlige belastninger kan ofte føre til betydelige skader, særlig i rygg og skuldre, som igjen kan resultere i hel eller delvis arbeidsuførhet, selv om graden av medisinsk invaliditet ikke nødvendigvis vurderes som høy.

Departementets antakelse om at innføringen av det nye arbeidsulykkebegrepet ikke vil medføre vesentlig økte utgifter, underbygger inntrykket av en innstramning av regelverket. Forslaget omfatter langt færre skadehendelser enn det Stortinget har vedtatt å inkludere, og dette er ikke i tråd med de samlede føringerne som Stortinget har gitt gjennom anmodningsvedtakene fra våren 2025.

Nytt arbeidsulykkebegrep – ordlyd

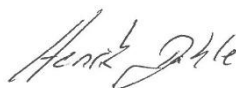
Regelverket bør utformes slik at det ut fra lovens ordlyd fremgår klart hvilke rettigheter og plikter den enkelte har. Lovteksten må være presis, lettfattelig og gi entydige føringer for rettigheter og plikter. Det er lovens ordlyd som skal legges til grunn ved praktiseringen av regelverket. Vi mener forslaget til ny ordlyd er vagt, og vil medføre tidkrevende og kostbare prosesser for skadelidte. Dette vil kunne føre til omfattende og ressurskrevende prosesser for den skadelidte.

Det kan ikke kreves at skadelidte må sette seg inn i lovens forarbeider for å forstå sine rettigheter. De eksemplene som gis i forarbeidene gir uansett ikke entydige svar på hvilke skader som kan godkjennes som yrkesskade. Unio mener at ordlyden i folketrygdloven § 13-3 første ledd andre setning må knyttes direkte til Stortingets anmodningsvedtak nr. 812, uten at det innføres nye vilkår. Sammenligningen med hva som er «normalt i arbeidet» bør fjernes, og det bør være tilstrekkelig for rett til dekning at skaden har sin årsak i «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet».

Vennlig hilsen
Unio

Jon Olav Bjergene
sekretariatssjef

Henrik Dahle
advokat og fagsjef